

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

Broj: I Kž-Us 19/2019-8

REPUBLIKA HRVATSKA
R J E Š E N J E

Vrhovni sud Republike Hrvatske u vijeću sastavljenom od sudaca Damira Kosa, predsjednika vijeća te Perice Rosandića i Žarka Dundovića, članova vijeća, uz sudjelovanje više sudske savjetnice - specijalistice Martine Setnik, zapisničarke, u kaznenom predmetu protiv optuženika I. S. zbog kaznenog djela iz članka 291. stavka 2. Kaznenog zakona („Narodne novine“ broj 125/11., 144/12., 56/15., 61/15. – ispravak i 101/17. - dalje: KZ/11.) u vezi s člankom 7. stavkom 1. i člankom 3. točkom 9. Zakona o nezastarijevanju kaznenih djela ratnog profiterstva i kaznenih djela iz procesa pretvorbe i privatizacije („Narodne novine“ broj 57/11. – dalje ZoNKD-RPiPP), odlučujući o žalbama državnog odvjetnika i optuženika, podnesenima protiv presude Županijskog suda u Zagrebu od 16. listopada 2018. broj K-Us-29/2015., u sjednici vijeća održanoj 22. veljače 2022., u prisutnosti u javnom dijelu sjednice zamjenice Glavnog državnog odvjetnika M. K., optuženika I. S. i braniteljice optuženika J. S., odvjetnice u Z.,

riješio je:

I. Prihvaća se žalba optuženika I. S., ukida se prvostupanjska presuda i predmet upućuje prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje i odluku pred potpuno izmijenjenim vijećem.

II. Uslijed odluke pod I. žalba državnog odvjetnika je bespredmetna.

Obrazloženje

1. Prvostupanjskom presudom Županijskog suda u Zagrebu od 16. listopada 2018. broj K-Us-29/2015. optuženik I. S. proglašen je krivim zbog kaznenog djela zlorabe položaja i ovlasti iz članka 291. stavka 2. KZ/11. u vezi s člankom 7. stavkom 1. i člankom 3. točkom 9. ZoNKD-RPiPP, činjenično opisanog u izreci presude te je, na temelju članka 291. stavka 2. KZ/11., osuđen na kaznu zatvora u trajanju dvije godine i šest mjeseci. Na temelju članka 54. KZ/11. optuženiku je u izrečenu kaznu zatvora uračunato vrijeme provedeno u ekstradicijskom pritvoru od 10. prosinca 2010. do 18.

srpnja 2011., vrijeme provedeno u istražnom zatvoru od 20. studenog 2012. do 23. srpnja 2014. te na izdržavanju kazne od 24. srpnja 2014. do 4. kolovoza 2015.

2. Na temelju članka 77. KZ/11. i članka 560. stavka 2. Zakona o kaznenom postupku („Narodne novine“ broj 152/08., 76/09., 80/11., 91/12. - odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 143/12., 56/13., 145/13., 152/14. i 70/17. – dalje: ZKP/08.) utvrđeno je da novčani iznos od 3.610.528,18 kuna predstavlja imovinsku korist koju je optuženik ostvario kaznenim djelom iz članka 291. stavka 2. KZ/11. u vezi s člankom 7. stavkom 1. i članka 3. točke 9. ZoNKD-RPiPP, koji iznos je imovina Republike Hrvatske te je naloženo optuženiku da taj iznos uplati u korist državnog proračuna Republike Hrvatske u roku od 15 dana od dana pravomoćnosti presude pod prijetnjom ovrhe.

3. Na temelju članka 148. stavka 1. ZKP/08. optuženiku je naloženo da naknadi troškove kaznenog postupka iz članka 145. stavka 2. točaka 1. i 6. ZKP/08. s osnova putnih troškova svjedoka, prijevoda i tumačenja u ukupnom iznosu od 6.542,29 kuna te s osnova paušala u iznosu od 5.000,00 kuna, što sveukupno iznosi 11.542,29 kuna, dok će visina preostalih troškova iz članka 145. stavka 2. točke 1. ZKP/08. u smislu članka 147. stavka 2. ZKP/08. biti određena posebnim rješenjem nakon što se pribave podaci o visini tih troškova.

4. Protiv te presude žalbu je podnio državni odvjetnik zbog odluke o kazni s prijedlogom da Vrhovni sud Republike Hrvatske preinači prvostupanjsku presudu u odluci o kazni i optuženiku „izrekne kaznu zatvora bliže zakonskom maksimumu“.

5. Žalbu je podnio i optuženik I. S. po braniteljima J. S. i Č. P., odvjetnicima u Z., zbog „bitnih povreda odredaba kaznenog postupka (čl. 468. st. 1. toč. 11. ZKP-a); pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja (čl. 470. ZKP-a); povrede kaznenog zakona (čl. 469. st. 1. toč. 3. ZKP-a)“, s prijedlogom da Vrhovni sud Republike Hrvatske pobijanu presudu preinači „na način da odbije optužbu, odnosno podredno, da ukine pobijanu presudu i predmet vrati prvostupanjskom sudu na ponovno odlučivanje“. U žalbi je zahtijevana i obavijest o sjednici vijeća čemu je udovoljeno.

6. Odgovor na žalbu optuženika podnio je državni odvjetnik s prijedlogom da Vrhovni sud Republike Hrvatske žalbu optuženika odbije kao neosnovanu.

7. Postupajući u skladu s odredbom članka 474. stavka 1. ZKP/08., spis je bio dostavljen Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske.

8. Sjednica vijeća je, sukladno odredbi članka 475. stavka 5. Zakona o kaznenom postupku („Narodne novine“ broj 152/08., 76/09., 80/11., 91/12. - odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 143/12., 56/13., 145/13., 152/14., 70/17. i 126/19. – dalje: ZKP/08-19), održana u odsutnosti uredno obaviještenog branitelja optuženika Č. P., odvjetnika u Z., a u prisutnosti zamjenice Glavnog državnog odvjetnika M. K., braniteljice optuženika J. S., odvjetnice u Z. i optuženika I. S. čija prisutnost je bila osigurana uz pomoć tehničkog uređaja za audio-video vezu iz Z. u Z., sukladno odredbi članka 475. stavka 8. ZKP/08.

9. Žalba optuženika je osnovana, a žalba državnog odvjetnika je bespredmetna.

10. Optuženik u žalbi navodi da je počinjena bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz članka 468. stavka 1. točke 11. ZKP/08. „iz razloga što o bitnim činjenicama postoji znatna proturječnost između onoga što se navodi u razlozima presude o sadržaju iskaza danog u postupku i samog iskaza“. Obrazlažući citiranu bitnu povredu odredaba kaznenog postupka žalitelj ističe da prvostupanjski sud u obrazloženju presude na 53. strani, cijeneći iskaz svjedoka N. V., navodi da je isti rekao da je „nužno bilo proširiti diplomatsku mrežu radi širenja istine o oslobodilačkom značaju Domovinskog rata i stvaranju ugleda države u svijetu, a osobito u odnosu prema onima koji su nas i tada podržavali kao Republika Austrija“, iako to, prema sadržaju zapisnika s rasprave od 4. studenog 2011., taj svjedok nije rekao, već je sud taj dio teksta samoinicijativno dodao.

10.1. Međutim, ocjena je Vrhovnog suda Republike Hrvatske, kao drugostupanjskog suda, da ta povreda nije ostvarena jer se pobijana presuda može ispitati, s obzirom da nema znatne proturječnosti između onoga što se navodi u razlozima presude o sadržaju iskaza danog u postupku i samog iskaza, kako to pogrešno tvrdi optuženik u žalbi. Naime, iz iskaza svjedoka N. V. sa zapisnika od 4. studenog 2011. (list 1530. spisa) vidljivo je da je isti svjedok, protivno navodima žalbe, govorio o potrebi širenja diplomatske mreže Republike Hrvatske otvaranjem veleposlanstava, dok dio obrazloženja prvostupanjskog suda o širenju istine o Domovinskom ratu i stvaranju ugleda države u svijetu, na koji žalitelj također ukazuje u žalbi, treba tumačiti u kontekstu generalne ocjene suda, kako iskaza svjedoka N. V., tako i iskaza svjedoka M. G. o okolnostima ukupnih društveno političkih i gospodarskih prilika u Republici Hrvatskoj u inkriminirano vrijeme.

11. Optuženik u žalbi ističe i žalbenu osnovu povrede kaznenog zakona iz članka 469. ZKP/08 navodeći da je „primijenjen zakon koje se ne može primijeniti“, da „ima okolnosti koje isključuju kazneni progon“ te da se „u postupanju optuženika ne stječu obilježja bića kaznenog djela ratnog profiterstva“.

11.1. Žalitelj smatra da je u konkretnom slučaju primijenjen zakon koji se ne može primijeniti, čime ukazuje na povredu kaznenog zakona iz članka 469. točke 4. ZKP/08., s argumentacijom da je u konkretnom slučaju, kao najblaži zakon, trebalo primijeniti Kazneni zakon („Narodne novine“ broj 110/97., 27/98., 50/00., 129/00., 51/01., 111/03., 190/03. - pročišćeni tekst, 105/04., 84/05., 71/06., 110/07. i 152/08. - dalje: KZ/97.) i inkriminirano ponašanje optuženika pravno označiti kao kazneno djelo iz članka 337. stavka 4. KZ/97., jer je tim zakonom od sva tri konkurirajuća zakona propisana kazna zatvora u najkraćem trajanju, dok okolnost koja se odnosi na visinu imovinske koristi, prema mišljenju žalitelja, nije relevantna za ocjenu koji je zakon za optuženika najblaži, jer se za kazneno djelo ratnog profiterstva zahtijeva nesrazmjerna imovinska korist koja nije u takvoj korelaciji s visinom znatne imovinske koristi.

11.2. Protivno žalbenim navodima optuženika, ocjena je Vrhovnog suda Republike Hrvatske, kao drugostupanjskog suda, da navedena povreda kaznenog zakona nije ostvarena. Prvostupanjski sud je, nakon što je pravilno utvrdio postojanje pravnog kontinuiteta kaznenih djela sadržanih u tri konkurirajuća kaznena zakona u konkretnom

slučaju, odnosno kaznenog djela zloupotrebe položaja i ovlaštenja iz članka 222. stavka 5. Krivičnog zakona Republike Hrvatske („Narodne novine“ broj 25/77., 50/78., 25/84., 52/87., 43/89., 8/90., 9/91., 33/92., 39/92., 77/92., 91/92. i 32/93. – dalje: KZRH), koji zakon je bio na snazi tempore criminis, kaznenog djela zloporabe položaja i ovlasti iz članka 337. stavka 4. KZ/97. i kaznenog djela zloporabe položaja i ovlasti iz članka 291. stavka 2. KZ/11., pravilno zaključio da u konkretnom slučaju treba primijeniti KZ/11. kao najblaži zakon za optuženika i inkriminirano postupanje optuženika pravno označiti kao kazneno djelo iz članka 291. stavka 2. KZ/11., neovisno o tome što je po KZ/97. bila propisana najblaža maksimalno zapriječena kazna zatvora. Naime, pravnim shvaćanjima Vrhovnog suda Republike Hrvatske, koja su se primjenjivala do 30. svibnja 2015. kada je stupio na snagu Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona („Narodne novine“ broj 56/15.), neodređene vrijednosti imovinske koristi i štete pretvarane su u novčanu vrijednost pa je tako vrijednost imovinske koristi prema KZRH bila znatna ako je prelazila 50.000,00 kuna, a prema KZ/97. ako je prelazila 30.000,00 kuna. Novim stavkom 29. članka 87. KZ/11., koji je na snazi od 30. svibnja 2015. i kojim su ozakonjena pravna shvaćanja Vrhovnog suda Republike Hrvatske u odnosu na neodređene vrijednosti imovinske koristi i štete na način da su ista postala zakonska pravna pravila, propisano je da je vrijednost imovinske koristi i štete znatna ako prelazi 60.000,00 kuna. Navedeno zakonsko obilježje je prvostupanjski sud, prilikom ocjene koji je zakon za optuženika najblaži, nasuprot žalbenom prigovoru, pravilno označio kao temeljno obilježje za primjenu članka 291. stavka 2. KZ/11. jer je povišen imovinski limit potreban za ostvarenje kvalificiranog oblika kaznenog djela, a time i smanjena kriminalna količina terećenog kaznenog djela, neovisno o tome što je maksimalna zapriječena kazna zatvora po članku 291. stavku 2. KZ/11. (12 godina) viša od maksimalno zapriječene kazne zatvora za kazneno djelo iz članka 337. stavka 4. KZ/97. (do 10 godina). To iz razloga što je sud prilikom odmjeravanja kazne vezan maksimalno zapriječenom kaznom koja je za optuženika najpovoljnija, a to je u konkretnom slučaju kazna zatvora u maksimalnom trajanju od 10 godina iz članka 337. stavka 4. KZ/97., kako je to pravilno zaključio i prvostupanjski sud.

11.3. Optuženik u žalbi dalje navodi da je u konkretnom slučaju, s obzirom da mu se stavlja na teret počinjenje kaznenog djela u periodu od kraja 1994. do 22. ožujka 1995., nastupila relativna zastara kaznenog progona 22. ožujka 2005. (u žalbi očitom omaškom naznačeno 1995.), a apsolutna zastara 22. ožujka 2015. (u žalbi očitom omaškom naznačeno 2005.), što je okolnost koja isključuje kazneni progon, upirući time na povredu kaznenog zakona iz članka 469. točke 3. ZKP/08. Žalitelj također smatra da nastup relativne zastare nije prekinut „Nalogom za provođenje istrage K-Us-207/10 koji inkriminira počinjenje kaznenog djela zloporabe položaja i ovlasti u predmetu F. m. u razdoblju od kraja 2004. do 2. srpnja 2009. godine“, već da se radilo o „manevru USKOK-a kako bi se premostio problem nastupa relativne zastare kaznenog progona za inkriminirano kazneno djelo“. Pri tome žalitelj ukazuje i na vještački nalaz financijsko knjigovodstvenog vještaka Z. R. u predmetu „F. m.“ iz kojeg proizlazi da je prvi poslovni odnos između trgovačkog društva F. m. i H. d. z. ostvaren 27. listopada 2005., dakle nakon nastupa, po tvrdnji obrane, relativne zastare u ovom predmetu. Ističe, također, da u predmetu „F. m.“ nije donesena pravomoćna presuda iz koje bi nesporno proizlazilo da je optuženik počinio drugo kazneno djelo pa smatra da je nastupila nemogućnost kaznenog progona dana 22. ožujka 2005.

11.4. Međutim, povreda kaznenog zakona ni u tom dijelu nije ostvarena pa žalbeni prigovor optuženika ni u tom dijelu nije osnovan.

11.5. Kako je u vrijeme za koje obrana tvrdi da je nastupila relativna zastara bio na snazi KZ/97., to se i pitanje relativne zastare prema odredbama tada važećeg Kaznenog zakona ima ispitivati u odnosu na kazneno djelo iz članka 337. stavka 4. KZ/97., a za koje je bila propisana maksimalna kazna zatvora od 10. godina. Člankom 19. stavkom 1. alinejom 3. KZ/97. bilo je propisano da se kazneni progon ne može poduzeti kad protekne deset godina za kazneno djelo s propisanom kaznom težom od pet godina zatvora, dok je člankom 20. stavkom 6. istog zakona bilo propisano da zastara u svakom slučaju nastupa kad protekne dvaput onoliko vremena koliko je prema zakonu određena zastara kaznenog progona. To u konkretnom slučaju znači da bi tzv. relativna zastara kaznenog progona nastupila 22. ožujka 2005., a tzv. apsolutna zastara 22. ožujka 2015., kako prema tom zakonu, tako i prema KZ/11. (koji zakon, za razliku od KZRH i KZ/97., poznaje samo institut zastare ne razlikujući tzv. apsolutnu i relativnu zastaru), sukladno odredbi članka 81. u vezi s člankom 86. KZ/11. Prema odredbi članka 20. stavka 3. KZ/97. zastara se prekida i zatim počinjala iznova „... svakom postupovnom radnjom koja se poduzima radi kaznenog progona počinitelja zbog počinjenog kaznenog djela.“ dok je u stavku 4. istog članka bilo navedeno da se „zastara /se/ prekida i kad počinitelj počini isto tako teško ili teže kazneno djelo“. Nalogom Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta broj K-Us-207/2010. od 8. prosinca 2010. određeno je provođenje istrage protiv optuženika I. S. zbog kaznenih djela iz članka 333. stavaka 1. i 3. i članka 337. stavka 4. KZ/97. počinjenih u razdoblju od kraja 2004. do 2. srpnja 2009., što je pred Županijskim sudom u Zagrebu rezultiralo podignutom i potvrđenom optužnicom te kaznenim postupkom koji je u međuvremenu u odnosu na optuženika I. S. i pravomoćno okončan osuđujućom presudom koju čine presuda Županijskog suda u Zagrebu broj K-Us-46/2015. od 9. studenog 2020. i presuda Vrhovnog suda Republike Hrvatske broj I KŽ-Us-21/2021. od 11. lipnja 2021. Stoga je počinjenjem tih kaznenih djela u vremenu prije nastupa relativna zastare kaznenog progona, kako to pravilno zaključuje i prvostupanjski sud, prekinuta relativna zastara kaznenog progona za predmetno kazneno djelo, jer se radi o jednako teškim kaznenim djelima kao što je i inkriminirano. S obzirom da nakon svakog prekida, sukladno odredbi članka 20. stavka 5. KZ/97., zastara počinje ponovno teći, potpuno je neutemeljen žalbeni prigovor optuženika da je u konkretnom slučaju relativna zastara kaznenog progona, kao zakonska smetnja za nastavak postupka, nastupila 22. ožujka 2005., kao što je, s obzirom na činjenični opis pravomoćne osuđujuće presude Županijskog suda u Zagrebu broj K-Us-46/2015. od 9. studenog 2020. kojim je optuženiku inkriminirano vrijeme „... od kraja 2004. do 2. srpnja 2009....“, neutemeljen i žalbeni prigovor da je kazneno djelo u predmetu „F. m.“ počinjeno nakon što je nastupila relativna zastara u ovom predmetu pa je, stoga, potpuno promašeno i pozivanje žalitelja na vještački nalaz financijsko knjigovodstvenog vještaka Z. R.

11.6. S obzirom da 16. lipnja 2010., kada je stupila na snagu Promjena Ustava Republike Hrvatske („Narodne novine“ broj 76/2010.), kojom je dopunjen članak 31. Ustava Republike Hrvatske na način da je u novom stavku 4. citiranog članka propisano da ne zastarijevaju kaznena djela ratnog profiterstva kao ni kaznena djela

iz procesa pretvorbe i privatizacije, počinjena u vrijeme Domovinskog rata i mirne reintegracije, ratnog stanja i neposredne ugroženosti neovisnosti i teritorijalne cjelovitosti države, propisana zakonom ili ona koja ne zastarijevaju prema međunarodnom planu, nije nastupila zastara kaznenog progona, i prema mišljenju Vrhovnog suda Republike Hrvatske, protivno navodima žalbe, nije bilo zakonskih zapreka za kazneni progon protiv optuženika za terećeno kazneno djelo s poveznicom na odredbe ZoNKD-RPiPP, koji je stupio na snagu 2. lipnja 2011. Navedeni stav u skladu je i s pravnim shvaćanjem izraženim u odluci Ustavnog suda Republike Hrvatske broj U-III-4149/2014. od 24. srpnja 2015., koje pravno shvaćanje ima obvezujući karakter za sudove u smislu odredbe članka 77. stavka 2. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske. U toj odluci je u točki 100. obrazloženja navedeno da se za postojanje kaznenog djela ratnog profiterstva i kaznenog djela iz procesa pretvorbe i privatizacije u smislu novog stavka 4. članka 31. Ustava Republike Hrvatske u svakom konkretnom slučaju prvo treba „utvrditi počinjenje djela/31-1 (to jest djela koje je propisano u OKZRH-u/76-92, KZRH-u/77/91 i KZ-u/97 i koje je naznačeno u ZoNKD-RPiPP-u), kao i činjenica da za djelo/31-1 nije nastupila zastara kaznenog progona na dan stupanja na snagu Promjene Ustava/2010, a zatim treba utvrditi i postojanje dodatnih zakonskih obilježja djela/31-1 propisanih člankom 7. stavkom 1. ZoNKD-RPiPP-a“.

12. Optuženik u žalbi ističe, također, da se „u postupanju optuženika ne stječu obilježja bića kaznenog djela ratnog profiterstva“ smatrajući da nije bilo mjesta primjeni članka 7. stavka 1. ZoNKD-RPiPP, jer da terećeno kazneno djelo nema dodatna zakonska obilježja koja moraju biti kumulativno ispunjena da bi određeno kazneno djelo moglo postati kazneno djelo ratnog profiterstva. Iako žalitelj tu žalbenu argumentaciju podvodi pod žalbenu osnovu povrede kaznenog zakona, iz sadržaja žalbe se razabire da zapravo pobija pravilnost utvrđenog činjeničnog stanja o čemu će biti riječi u nastavku.

13. U pravu je optuženik kada tvrdi da je činjenično stanje u tome dijelu pogrešno utvrđeno.

13.1. Prvostupanjski sud je, obrazlažući iz kojih razloga smatra da su počinjenjem kaznenog djela zlorabe položaja i ovlasti iz članka 291. stavka 2. KZ/11. ostvarena i dodatna zakonska obilježja propisana člankom 7. stavkom 1. ZoNKD-RPiPP koja to kazneno djelo kvalificiraju kao kazneno djelo ratnog profiterstva, i prema mišljenju Vrhovnog suda Republike Hrvatske, pošao od, za sada, pogrešnih činjeničnih utvrđenja.

13.2. Pri obrazlaganju svoga stava o ostvarenju bitnih elemenata kaznenog djela koje je optuženiku stavljeno na teret prvostupanjski sud, uz nespornu činjenicu da je kazneno djelo počinjeno za vrijeme trajanja Domovinskog rata, što je samo jedno od dodatnih zakonskih obilježja u smislu odredaba ZoNKD-RPiPP, polazi od činjenice da su ratna zbivanja uzrokovala teško gospodarsko i financijsko stanje države, visoku inflaciju i izuzetno visoke kamatne stope na kredite u zemlji te da su te okolnosti nepovoljno djelovale na financijski rejting Republike Hrvatske zbog čega je Vlada Republike Hrvatske teško pronalazila banke kod kojih bi se povoljno kreditno zadužila, a u kojim okolnostima se imovinska korist u iznosu od 3.610.528,18 kuna ima smatrati nesrazmjernom imovinskom koristi, pogotovo kada se uzme u obzir da bi optuženiku

trebalo 64 godine da svojim radom zaradi toliki iznos te kada se uzme u obzir da je taj iznos predstavljao tadašnjih 2.000 prosječnih neto plaća radnika u Republici Hrvatskoj. Prvostupanjski sud zaključuje da je optuženik, kao službena osoba, svjesno iskoristio ratno stanje za uzimanje provizije pri sklapanju ugovora o zajmu u kojem pravnom poslu je bio ovlašten pregovarač, jer da nije bilo ratnim stanjem izazvanih teških prilika u zemlji, ne bi bilo ni potrebe za uzimanjem zajma od strane banke pa, stoga, ni optuženik ne bi imao mogućnost tražiti i uzeti proviziju. Takvim postupanjem optuženik je, prema mišljenju prvostupanjskog suda, pridonio destruktiji gospodarskog sustava i srozavanju ugleda države čime je povrijedio demokratske tekovine društva i javni poredak, odnosno ugrozio temeljne vrijednosti državne i društvene zajednice u ostvarenju interesa za priznanje Republike Hrvatske na međunarodnom planu, a radi se o modalitetu radnji koji nije decidirano opisan u članku 7. stavku 1. ZoNKD-RPiPP, već se može podvesti pod izričaj „na drugi način“.

13.3. Međutim, prvostupanjski sud je u iznošenju svojih zaključaka, prema mišljenju Vrhovnog suda Republike Hrvatske, propustio s dovoljno kritičnosti cijeliti pravno shvaćanje izraženo u ranije citiranoj odluci Ustavnog suda Republike Hrvatske broj U-III-4149/2014. od 24. srpnja 2015., kojom je usvojena ustavna tužba optuženika Ive Sanadera i ukinute presude Vrhovnog suda Republike Hrvatske broj I KŽ-Us-94/2013. od 3. travnja 2014. i Županijskog suda u Zagrebu broj K-Us-26/2011. od 19. studenog 2012. upravo u ovom kaznenom predmetu tada jedinstvenog kaznenog postupka u tzv. slučajevima „H.“ i „I. M.“, kao prvoj odluci Ustavnog suda Republike Hrvatske koja je razmatrala domašaj primjene odredaba ZoNKD-RPiPP, na što s pravom upućuje i žalitelj.

13.4. Ustavni sud Republike Hrvatske u obrazloženju citirane odluke daje kriterije za utvrđivanje „nesrazmjernosti“, navodeći da:

„170. Iz sadržaja članka 7. stavka 1. ZoNKD-RPiPP-a proizlazi da nesrazmjerna imovinska korist (protupravno pribavljena počinjenjem djela/31-1, koja je u slučaju H. „znatna“) mora biti rezultat svjesnog iskorištavanja ratnog stanja ili neposredne ugroženosti neovisnosti i teritorijalne cjelovitosti države, i to tako da je ostvarena:

- *na teret ili na štetu materijalnih uvjeta života stanovništva u ratu ili gospodarskih potencijala društva (što se zaključuje iz zakonodavčevog upućivanja na primjer „podizanja cijena robe koja je u nestašici“), ili*
- *na teret ili na štetu državne imovine odnosno drugih imovinskih interesa ili probitaka države u ratu (što se zaključuje iz zakonodavčevog upućivanja na primjer „prodaje državne imovine znatno ispod njezine vrijednosti“)*

Primjeri navedeni u članku 7. stavku 1. ZoNKD-RPiPP-a jasno upućuju na zaključak da RPiPP-djela/31-4 mogu biti samo ona djela/31-1 koja dovode do ozbiljnih povreda javnog poretka ili povreda javnog poretka širih razmjera odnosno do ugrožavanja temeljnih vrijednosti ili fundamentalnih interesa državne i društvene zajednice.

Prema tome, kada se pravnim ili faktičnim poslovima, pothvatima ili postupanjima u smislu članka 7. stavka 1. ZoNKD-RPiPP-a počini djelo/31-1 i njime ostvari znatna imovinska korist iskorištavanjem ratnog stanja (to jest

otežavanjem materijalnih uvjeta života stanovništva, uništavanjem gospodarskih potencijala društva ili slabljenjem imovinskog supstrata države), onda tako ostvarena znatna protupravna imovinska korist još (dodatno) mora biti i »nesrazmjerna« da bi došlo do ostvarenja bića kaznenog djela ratnog profiterstva. U odnosu prema kojim vrijednostima se ta nerazmjernost mjeri i ispituje ovisi o okolnostima svakog konkretnog slučaja, što u sudskim postupcima utvrđuju kazneni sudovi.

171. Konačno, i dio odredbe članka 7. stavka 1. ZoNKD-RPiPP-a koji glasi: »ili na drugi način« može se odnositi samo na pravne ili faktične poslove, pothvate ili postupanja različita od onih koji su u članku 7. stavku 1. ZoNKD-RPiPP-a navedeni kao primjeri (podizanje cijena robe, prodaja državne imovine), pod uvjetom da je tim poslovima, pothvatima ili postupanjima ostvarena, iskorištavanjem ratnih okolnosti, nerazmjerna protupravna imovinska korist u smislu u kojem je to prethodno opisano.

172. Zaključno, RPiPP-djela/31-4 odnose se na duboko nemoralne i bezobzirne modalitete na koje su počinitelji djela/31-1 u ratu iskorištavali inače dopustive pravne ili faktične poslove, pothvate ili postupanja, na štetu materijalnih uvjeta života stanovništva i gospodarskog potencijala vlastite države, ali i same te države.“

13.5. Prema tome, iz ovako izraženog pravnog shvaćanja Ustavnog suda Republike Hrvatske proizlazi da i radnja u okviru modaliteta ostvarenja kaznenog djela ratnog profiterstva stjecanjem nesrazmjerne imovinske koristi, opisana u odredbi članka 7. stavku 1. ZoNKD-RPiPP izričajem „na drugi način“, mora biti rezultat svjesnog iskorištavanja ratnog stanja na štetu materijalnih uvjeta života stanovništva i gospodarskog potencijala države i mora dovesti do ozbiljnih povreda javnog poretka ili povreda javnog poretka širih razmjera, odnosno do ugrožavanja temeljnih vrijednosti ili fundamentalnih interesa državne i društvene zajednice.

13.6. Iako nema sumnje da su ratna zbivanja narušila gospodarsko i financijsko stanje države te da je inkriminirano vrijeme bilo obilježeno visokom inflacijom i visokim kamatnim stopama na kredite u zemlji, kako to pravilno zaključuje prvostupanjski sud pozivajući se na rezultate provedenog dokaznog postupka, ostaje i dalje nejasno na koji način bi počinjenjem terećenog kaznenog djela s iznosom stečene imovinske koristi od 3.610.528,18 kuna bilo ozbiljno dovedeno u pitanje funkcioniranje države i bile ugrožene fundamentalne državne i društvene vrijednosti u ratu, odnosno bili ugroženi materijalni uvjeti života stanovništva stjecanjem nesrazmjerne imovinske koristi, kao temeljnih kriterija za ostvarenje bitnih obilježja kaznenog djela ratnog profiterstva prema pravnom shvaćanju izraženom u citiranoj odluci Ustavnog suda Republike Hrvatske. To pogotovo stoga što ni prvostupanjski sud ne dovodi u pitanje činjenicu da je sporni zajam, u odnosu na nepovoljne uvjete kreditiranja na domaćem bankarskom tržištu, za Republiku Hrvatsku bio povoljan, kako u odnosu na visinu kamatnih stopa, tako i u odnosu na rok otplate te da u vrijeme zaključenja ugovora o zajmu nije bilo stranih konkurentskih banaka na tržištu koje bi bile zainteresirane za kreditiranje Republike Hrvatske, kao što ne dovodi u pitanje ni činjenicu da je provizija isplaćena iz sredstava banke, a ne na teret države, na što s pravom ukazuje žalitelj. Pri tome treba reći da zaključak prvostupanjskog suda o tome da bi kredit bez

isplaćene provizije bio još povoljniji jer da trošak provizije u „konačnici snosi klijent kroz sve ostale ugovorne uvjete“, nema nikakvog uporišta u izvedenim dokazima, s obzirom da niti jedan personalni i materijalni dokaz ne upućuju na činjenicu da bi neke od ugovornih odredbi ugovora o zajmu od 10. siječnja 1995. bile povoljnije za korisnika zajma, odnosno za Republiku Hrvatsku, pod pretpostavkom da iz sredstava banke nije isplaćena provizija, već je taj zaključak potpuno proizvoljan, na što, također, pravilno upućuje žalitelj u žalbi.

13.7. Slijedom iznijetoga, prvostupanjski sud je, i po mišljenju Vrhovnog suda Republike Hrvatske, propustio na pravilan način utvrditi na koji način su okolnosti postupanjem optuženika na štetu probitaka i ugleda Republike Hrvatske, povrede temeljnih društveno prihvaćenih vrijednosti demokratskog društva, kao i ugroze ostvarenja interesa za priznanje Republike Hrvatske na međunarodnom planu, koje prvostupanjski sud uzima kao bitna obilježja kaznenog djela ratnog profiterstva, imale štetnog utjecaja na materijalne uvjete života stanovništva u ratu i gospodarskog potencijala države te drugih imovinskih interesa ili probitaka države u ratu, a pravilno utvrđivanje tih činjenica je odlučno i za ocjenu je li ostvarena znatna imovinska korist i nesrazmjerna, u smislu odredbi ZoNKD-RPiPP.

13.8. Stoga je prvostupanjski sud iz tako utvrđenog činjeničnog stanja za sada izveo pogrešan zaključak da je optuženik u svom ponašanju kritične zgrade ostvario sva bitna obilježja kaznenog djela iz članka 291. stavka 2. KZ/11. u vezi s člankom 7. stavkom 1. i člankom 3. točkom 9. ZoNKD-RPiPP, na način kako mu je to stavljeno na teret optužnicom.

14. Slijedom iznijetoga, trebalo je pobijanu presudu ukinuti i predmet uputiti prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje i odluku, na temelju odredbe članka 483. stavka 1. ZKP/08-19, uslijed čega je žalba državnog odvjetnika zbog odluke o kazni postala bespredmetna.

15. U ponovljenom postupku prvostupanjski sud će u potpuno izmijenjenom vijeću ponovno izvesti sve ranije izvedene dokaze, a potom pažljivom i savjesnom analizom izvedenih dokaza, a na tragu argumentacije ove drugostupanjske odluke, ocijeniti jesu li se u ponašanju optuženika stekla sva bitna obilježja kaznenog djela iz članka 291. stavka 2. KZ/11., a potom ima li mjesta primjeni ZoNKD-RPiPP, odnosno je li počinjenjem kaznenog djela ostvarena znatna imovinska korist svjesnim iskorištavanjem ratnog stanja, odnosno otežavanjem materijalnih uvjeta života stanovništva, uništavanjem gospodarskih potencijala društva ili slabljenjem imovinskog supstrata države, čime bi ozbiljno bio povrijeđen javni poredak i ugrožene temeljne vrijednosti ili fundamentalni interesi državne i društvene zajednice te je li ostvarena znatna imovinska korist i nesrazmjerna, kako je to istaknuto i u ranije citiranoj ustavnoj odluci. Nakon toga će prvostupanjski sud donijeti novu, na zakonu zasnovanu odluku, koju će valjano obrazložiti u smislu odredbe članka 459. ZKP/08-19.

16. Slijedom iznijetoga, riješeno je kao u izreci.

Zagreb, 22. veljače 2022.

Predsjednik vijeća:
Damir Kos, v.r.